

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetők elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉNEZ
czimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Fogarasi ménes-uradalom. Lázár J a k a b. — A füstemésztő készülékekről. i. e. — Kolozsvár gyümölcsészete. XI. Szentgyörgyi Lajos. — Egyleti mozgalmak: Vál. ül. 1884. május hó 8-án. — Egyveleg: Gyűlési meghívó. Szénafű tápvesztéséről. Állat- és termény-kiállítás. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

A fogarasi ménes-uradalom.*)

Ily czimen szerepel jelenleg Erdélynek egy kincstári uradalma, mely 100 éven tul zálogbirtokot képezvén, ezelőtt 12 évvel részint a szász nemzettől, részint pedig Bruckenthal báró családtól visszaváltatott.

Hogy minő állapotban volt eme birtok a visszafoglalás-kor, azt legegyszerűbben illusztrálja azon körülmény, hogy az állam részéről megkísértett első bérbeadás alkalmával egy — mond egy forint — évi haszonbér ígértetett holdanként. És daczára ennek Erdély benne most egy minden részben tökéletes minta-gazdaságot bir, mi lehetővé tette, hogy Erdély egy nagyfontosságú nemzetgazdasági intézetet — egy ritka különöségű állam-ménest — magáénak mondhat. Az annyira zilált állapot, ugyszólván értéktelen birtok ménes czélokra bocsáztatott át, és ezzel az uradalom jövőt nyert s ma — hála a kormány üdvös intézkedéseinek — nagybirtokaink egyik tekintélyesbjét képezi.

Hogy a fogarasi ménes uradalomról mindeddig csak kevés lett közölve lapjainkban, onnan van, mert szervezkedése korát élte; e közben tehát csak egyes mozzanatok képezhettek volna közleményeink tárgyát, most azonban, midőn a birtok-rendezés az egész uradalomban befejeztetett; midőn a gazdaság teljes berendezését elérte, és az administráció szervezet complett; most helyén találom birtokunk állapotának hűképét nyújtani és Erdélyt egy oly gazdasággal megismertetni, mely

*) Ezen érdekes ismertetést érdemes szerzője lapunkon kívül még a „Kolozsvári Közlöny“, „Magyar Föld“ és „Gazdasági mérnök“ című lapjainknak is beküldötte. Szerk.

arról tanuskodik, hogy az eszme, mely a fogarasi uradalomnak jövőt adott, üdvös hatással volt az országra és megmentett egy vagyont, mely végelsatnyulásából kiragadtatva, ma egy első-rangu birtokot képez és nem csak mint ménes birtok közvetlen rendeltetésének megfelel, hanem jótékonyan hat népre, vidékre és mintagazdaság gyanánt szolgálhat minden tekintetben. Ezt előre bocsátva áttérek birtokunk közvetlen leírására. A fogarasi állami ménes uradalom összes területe 14,000 hold.

Ebből 6000 hold mezőgazdasági birtok, 8000 hold erdő.

Míg az erdők kevés kivétellel csaknem összefüggő birtoktestet képeznek, a mezőgazdasági birtok 37 község határán van szétszórva a megye egész területén.

A ki Erdély birtokviszonyait ismeri, ki tudja mit tesz egy apró részletekre szakadó, szétszórt és a három nyomás kényszere alatt álló birtokot kezelni, annak fogalma lehet arról, hogy minő nehézségekkel kellett gazdaságunknak megküzdeni az első években miglen az 1200 parcellára terjedő földrészek tagosítás utjání tömörítése nagy küzdelem után sikerült.

Ma már két községben az általános és 18 községben a cseretagosítás befejeztetett, melyek közül az érintkező határokbán fekvő kincstári földek szomszédosítván, most 100-tól 1200 holdra terjedő birtoktesteket képeznek, megfelelő vetés forgókra osztva és házilag kezelve.

Hogy a házikézelés, illetve a gazdaskodás maga, habár a birtok most már összefüggő nagyobb testekben fekszik is, még mindig nehézségekkel küzd és főleg aránylag több kezelő személyzetet igényel, nem tagadható, melyen csak is az egyöntetőség és az összhangzatos közreműködés segít.

Az uradalom területe 5 gazdasági kerületre — intézősége — és egy erdőgondnokságra van osztva, 1000 hold pedig, mint távolabb fekvő birtokrész, bérbe van adva.

A fogarasi ménes-uradalom a m. kir. földmívelés, ipar- és kereskedelmi ministerium ressortjához tartozik, a lótenyész-ügyosztály közvetlen vezetése alatt.

Az uradalom élén áll a Fogarason székelő „Ménés-uradalmi igazgatóság”, élén egy igazgatóval. Ugyancsak a központban és az igazgatósághoz beosztva van a kasznárság és a gazdasági pénztár, mindkettő egy egy intéző és ellenőr által kezelve.

Megjegyzem, miként az uradalmi igazgatóság csak is a gazdaság vezetésével van megbízva, míg a Szombatfalván elhelyezett anya-ménest, valamint még más 3 községben elszállásolt ménés osztályokat — ugynevezett évjaratokat — egy törzstiszt vezetése alatt, katonák kezelik.

A gazdasági intézőségek következő sorrendben említendők meg.

Fogarastól Nagy-Szebennék menve mintegy 11 kilométer távolságra fekvő Alsó-Szombatfalva községben van az ottani intéző Vadnay Miksa elhelyezve, ki a hason nevű intézőség kezelésével van megbízva.

Területe 1400 hold, mely 5 község határán fekvő tagosított birtokrészekből áll.

Feladata az anya-ménés valamint az Alsó-Ucsán elhelyezett ménés évjarat zab, takarmány és atomszalma szükségletét előállítani és azoknak nyári legelőt szolgáltatni. Feladata továbbá trágya nyereség szempontjából egy bizonyos számú haszonmarhát eltartani.

A szombatfalvi intézőséghez legközelebb fekszik a fogarasi gazdasági intézőség, élén Zankó Emil gazdasági intézővel.

Területe 1300 hold, mely 4 község határán fekszik ugyan, de a tagosítás folytán tömörítve van és birtokaink legszelbikét és legértékesebjet képezi.

Ezen intézőség önálló gazdaságot folytat és nincsen a ménés szükséglete által lényegesen befolyásolva.

Ehez legközelebb fekszik a sárkányi intézőség 1100 hold területtel, habár 3 község határán, de egy tagban. Kezelője Gróf De la Motte Arthur gazdasági intéző.

Feladata elsődlegesen saját takarmány szükségletét fődözni, a főlöslégből ellenben a közeli két ménés osztály szükségletének esetleges hiányait pótolni.

Sárkánnyal szomszédos gazdasági kerület az Olgyay Károly gazdasági intéző vezetése alatt álló kománai intézőség 700 hold tagosított mezőgazdasági és mintegy 6000 holdnyi erdő legelő területtel, 5 község határán.

Feladata a kerületének két községében elhelyezett két ménés osztály — a két és három éves csodórók és az ugyanazon koru kancczak — takarmány szükségletét előállítani, a főlöslégből ellenben egy tetemes számú haszonmarhát eltartani.

Ötödik gazdasági kerület a Csoboth Miklós gazdasági segéd által kezelt kucsulatai tagosított birtok 500 hold szántó és rét, 500 hold legelő és 2000 hold erdőlegelő területtel.

Feladata haszonmarha tartás, mely utóbbiról és minden egyes kerületre vonatkozólag később fogok bővebben szólni.

Lázár Jakab,

(Folyt. köv.)

igazgató

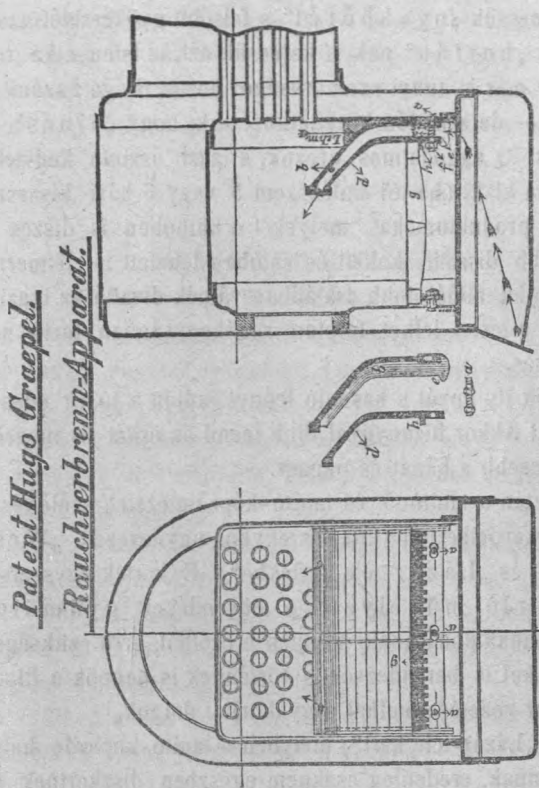
A füstemésztő készülékekről.

A füstképződésnek — értve azokat a fekete, terhesen gomolygó felhőket, melyek a gyári kúrtókból gőzgépekből s mindenütt ott találhatók, hol nagyobb ipari tevékenység uralg — igen sok hátránya ismeretes. Nem az az egyetlen hátrány, hogy a füsttel együtt éghető alkatrészek is távoznak, s így sajátlag többé-kevésbé nevezeteseb anyagpazarlás áll be, hanem a legtöbb és legnagyobb kellemetlenségek a füstnek káros hatásából származnak. Mindenütt, a hol az őstermészetben erőteljes iparágak fejlődtek, pl. érezkohászatok, kohók stb. körül sokat tudnak verselni a füst okozta károkról a növényzetben, első sorban értve itt az erdőket, a melyek nemcsak fában való gazdagságukat áldozták fel az ipari tevékenységnek, de létezésükben is nevezeteseb károsodásoknak vetvék alája, mert a füst állandóan folyván be a növény életére, betegségeket és a növényélet megrövidítését is okozza. Ep úgy, mint a növényi szervezetnek, az állatnak is tiszta és egészséges levegőre van szüksége és az iparok történetje igazolja is, hogy a levegőnek a gyárak kúrtóiból származó szénfüst által való megfertőzötése az egészségügyi kormányzatoknak sokáig nagy gondját képezte és pl. Angliában, a hol a nagy ipari központok kifejlődése legelsőben vezetett a füst egészségügyi szempontból való káros hatásának felismerésére, külön törvényt hozott, a mely az ugynevezett fekete füstnek (Black smoke) lehető tökéletes elégetését rendeli el, mielőtt az a szabadba juthat.

Ezen törvény rendelkezései vitték rá a gépipar gondolkozó harcosait arra, hogy a füstben tartalmazott, az égő láng által kiválasztott szénrészecskének elégetését, azaz a füstnek megemésztését célzó berendezésekkel segítsenek az ipari tevékenység ezen calamitálásán. Minél nagyobb haladást tett az élettani tudomány, a füst okozta károk kiderítése tekintetében, annál igazoltabbak lettek az ezek elhárítására vonatkozó rendelkezések. Messzire vezetne ugyan, ha e helyen mindazt kimerítően tárgyalni akarnók, a mit az újabbkori tapasztalatok e téren érdekeset és figyelemre méltót felmutatnak s csupán a füstnek a vegetációra való káros hatása tekintetében kívánjuk a tudomány azon eredményét felemlíteni, mely kísérletek alapján constatálta, hogy nevezetesen a szénfüstnek káros befolyása nem a koromnak a fák levélzetére való lerakódásában, tehát a növény legző szerveinek bedugulásában áll hanem, hogy a füstnek legkárosabb alkatrésze a kénessav az, mely a környezet növényéletének megölő betűje. Azt mindenki tudja, hogy a nagy ipari központoknak levegője az állandóan ott tartózkodókra nézve tühetetlen és egészségtüket nagy mérvben károsan befolyásolja, de mintán hazánkban az ipar még távolról sem haladt annyira, hogy nálunk a füst okozta károk egészségügyi jelentőségéről szólni lehetne, inkább rátérünk ezen kérdésnek gazdai szempontból való gyakorlati és pénzügyi oldalára, mely bennünket a jelen cikk címéül választott füstemésztő készülék ösmertetésénél leginkább érdekel.

A füst ugyanis a tüzelő anyagból is veszteségeket ragad magával, a mennyiben a benne tartalmazott alkatrészek nagy részt éghetők, tehát a tüzelés rovására illannak el. A füst tud-

valevőleg a lángnak bizonyos lehülése által származik, mely lehülés vagy a lángnak hidegebb felületekkel való érintkezése, vagy a tüzelő anyagnak ismételt ráakása által idéztetik elő.

A nagy füstképződést megakadályozó szerkezetek ez okból főleg az anyag tökéletes elégetését tüzték ki célul és ez többféle módon sikerült is és nem csekély haladást mutat e téren Graepel Hugónak, a Marshall Sons angol cég képviselőjének szabadalmazott füstemésztő készüléke, mely azon alapszik, hogy a tüzelő anyag fölé állandóan levegő vezetetik. Az e célra szolgáló légszatórnában a levegő, a kazán tüzes falai által fölmelegítetik, mielőtt a tüztérbe jut és az úgy bevezetett levegőben tartalmazott éleny a tüzelő anyagból származó füstben tartalmazott gázokat tökéletesen elégeti. Pénzügyileg úgy áll a dolog, hogy a tüzelő anyag fűtő képességének tökéletes kihasználása által ezen füstemésztő készülék a körülmények szerint 10—20% megtakarítást idéz elő, a mi érhető is, mert miután a levegő nem húzódik a tüzelő rost hézagain keresztül, ennél fogva a felig elégett szén, vagy fa részecskék nem ragadhatnak ki a tüzelőből; de nem csak ez az egyedüli előny, hanem igen nagy figyelmet érdemel az is, hogy a kürtőben aránylag igen kevés korom rakodik le, s így ki van zárva annak veszélye, hogy még égő koromrészecskék illanjanak el a kürtőn át, tehát a készülék eminens jelentősége a tűzveszélyesség nevezetes csökkentésében áll, a mi a gazdai munkánál csaknem a legfontosabb, mert ezeknél nagy értékeknek a tűz ellen való megoltalmazása mindenkor a legnagyobb figyelmet igényli.

Nem kívánunk e füstemésztő készüléknek szerkezeti részleteivel s annak műszaki alkalmazásával foglalkozni, mert eziránt a nevezett cég az érdeklődőknek készséggel nyújt tájé-

koztatást s még csak a tűzveszélyesség csökkentése tekintetében nyújtott előnyt kívánjuk hangsúlyozni, mint a mely a mezőgazdasági munkálatoknál a legnagyobb fontossággal bír.

Künn a szabadban, a hol a gép munkája úgy szólván védtelenül hagyja a terményeket, a hol különösen tűzveszélyes anyagok környezetében folyik a munka, a füsttel elillanó égő alkatrészek vajmi sok katasztrófát okoztak már és sok gazda megsajnálta már, hogy e kérdés lényegére kevés figyelmet fordított. A szikrafogók, melyekkel a gépek kürtőit ellátvák, nem egészen segítenek a bajon, mert hisz ott van még a pénzügyi oldala a kérdésnek is, azaz a füst megemésztésének a tüzelő anyagot megtakarító előnye, a mely ugyancsak gazdai érdeket érint, e szempontból is nagyon ajánljuk a Graepel-féle füstemésztő készüléket, mely munkában vizsgálva láthatólag igazolja nagy előnyeit, a mennyiben, míg a közönséges gépek kürtőit csakugyan okádják a sűrű nehéz fekete füst-gomolyokat, addig a füstemésztővel ellátott gépekből elenyészőleg kicsiny, egészen könnyű és halvány áttetsző füstfelhősékek távoznak, melyek ugyszólván semmi kárt sem tesznek, sem tűzveszély, sem egészségügyi szempontból. (G. K.) —i—e.

Kolozsvár gyümölcészete és szőlőszete.

„Belső kertjeink.”

XI.

Kevésbé érdeklődő olvasó közönségünkől engedelmet kérünk, hogy tizenegyedszor is háborgatni merjük türelmét; — érdektársainktól pedig elnézést azért, hogy ily sokáig várakoztatuk „szerény tanulmányunk” végre valahára történő befejezésével.

Nem egyéb ez ugyan, mint az általunk kedvelt dolgok egyikének örömmel teljesített munkája, de egyszersmind kötelezettségből származó beszámolás, melylyel tett ígертünkhoz köpeest ügyünknek s illetve ügyfeleink várakozásának tartozánk.

Ki kell tehát egészítanunk azt a díszes koszort, melynek egybeállításához, múlt év aug. 7-én (az Erd. Gazda 32-ik számában) fogánk, s azóta — helylyel-közzel — a mint e lapok szűk kerete engedé, tíz közleményben — dióhéjba szorítottan — sokat-sokat igyekeztünk ügytársaink lelki szeméi elé tárni.

Elhagyva tehát a Kócsi-féle (most dr. Szabó Károlyé), „Bányai Vita” és „Bojtha-kerteket”, következő nap a külső-magyarutczát vettük vizsgálat alá, s mondhatni, e nap végzünk aránylag legtöbbet, bejárva összesen tizenkilenc szőlős kertet; s ezek közt nem egyet, valódi „paradiesom” szerűt.

Igy először is az incze József remek szőlő gyűjteményét vettük szemügyre s constatáltuk ifj. Pataki Sándor társal abban csak hamar, hogy fillokszera mentes, helyesebben fejezve ki magunkat, nem találunk fillokszerát.

Hanem találtuk ám a nevezetes szőlő speciálítások gyönyörű gyűjteményét, s találtunk olyan helyes és mintaszerű berendezést, mivelési fogásokat, az ősz szakférfi kertjében, melyet óhajtabánk, hogy általánosságban el legyen terjedve.

A mivelés tulajdonképpen a nálunk szokásos „karikás”, de a melynek minden egyes mütéte a maga idejéu és

módja szerint történik, és pedig a mi igen-igen elismerést érdemlő, dolog még most is éppen maga a 80 éven fölül levő tulajdonos által.

Egyike e kert, bizonyynyal régibb berendezésű kertjeinknek; s a mi igen nagyon emeli becsét, az, hogy már kezdetben — 30—40 év előtt — betelepített ide a Chasselasok, málváziák, hazai s más muskatályok legjobb faja, sidőről-időre beszerezett a legjelesebbek mindannyija e remek szőlős kertbe. A szőlőn kívül, a ringlók és kajszinok s néhány gyönyörű batulfa által képviseltetik a gyümölcsészet, lévén a tulajdonosnak a „Brétfő“-ben még egy nagyobb területű külön gyümölcsöse is

Innen a Köleséri, Vámosi-féle, Tóth Tamás (kántor), Baló Sándor lelkész urak lakásán levő kerteket tekintettük és vizsgáltuk meg; majd a Kömöcsi, Vesztián, Burchard Ágoston, Benő Sándor — tanító- és tanítónő-képezdek kertjeit vettük szemle alá s kutattuk bennök a rémletes szőlőgyök-tetűt s ezek után a szolgabírói lakáson levőt — a tanító-képezde mellett, — Hutfleszt, Indali tanárét, Konrád Lajosét, Vikol Antalét, Benedek Ferenczét (Erzsébeth aggházi élelmező), Nagy Péter püspök öméltóságát s végül e sorok írója szerény gyűjteményét jártuk be és szereztünk magunknak meggyőződést affelől, hogy mindannyi helyen még a maga szűzies tisztaságukban állnak a nemes tőkék.

Valóban nem kis szerencse jutott részünkbe e napi kutatásaink közben is, színről-szinre látva mind azt, a mi után sovárgó természetünk annyira vágyódott! Látni — a többi közt a Baló tiszteletes urén kezdve, mely a közelebbi években jelentékeny specialitásokkal gyarapodott s úgy gyümölcs, mint szőlőben és kiváló gondnal miveltetik, — Burchardt urak — egykor néhai Buczi Sámuel tulajdonát képező — igen szép szőlős gyümölcsös kertjét; melyben már 25—30 év előtt föltalálható volt mindazon kitünő szőlő s különösen jeles körte, mely akkor Kolozsvárt létezett. E kert volt fészke Kolozsvárt a szebbnél-szebb ojtott rózsáknak is, s ma — hála a Gondviselésnek — Burchardt ur kezei közt ismét oly szakértő kezekben van, miszerint becse e tekintetben sem fog csökkenni bizonyynyal.

A Benő Sándor ur fiatal szőlő-gyűjteménye is elismerést érdemlő; igen továbbá a néhai Hutflesz és Vikol Antal uraké a gázgyár utca tájékán, mely kertek egyszersmind diszkertül is tekinthetők, habár nagyrészen speciális szőlők és legjelesebb alma, körte s más fajú gyümölcsfákkal s különösen az első, nagymennyiségű termő kajszinfákkal díszlik. Nagy csapás fejledező gyümölcsészeti és szőlőszeti culturánkra nézve is, hogy oly korán megvált e földi paradicsomától fáradhatlan törekvésű ügytársunk!!

Kimondhatlanul lepettünk meg Vikol urnál jártunkban, nem csak azon csin és okszerű berendezés, beosztás miatt, mely e telken egyáltalában hangosan beszél az ahhoz értő gazda és gazdasszony létezését; de különösen azért, mert e ház asszonya drága kedves leányaival együtt munkál varró asztalánál, virág, vetemény ágyásai, dinnye, ugorka, eper s más táblák, — szőlőbaterálás s a jó ég tudná, mi mindenféle intézésénél, — a hol csak azok az ujjacsok munkát, de a szó teljes értelmében va-

lódni és helyes munkát végezhetnek. Mi éppen — körben ülve — női kézimunkákkal elfoglaltan találtuk, de a mint szőlőről, kertről hallottak, ott termelt mindannyi az anya ura ő nagyságával együtt s féltő kíváncsisággal lesték, hogy mit mivelünk, miként messük „nyakbörét“ s felsőbb gyökérzetét azoknak az áldott „borfák“-nak, s keressük azt az Isten-átka rovarkát, mely már is annyi szomorúságot hozott drága hazánk szőlő iparára; — de a midőn kinyilatkoztatók, hogy „nincs“, megváltoztak az aggodalmas arcok, s igazi őszinte kedvteléssel mutogatta ki-ki (ha jól emlékszem 5 vagy 6 házi kisasszony) azokat a produktumokat, melyeket e különben is díszes kert, legékesebb diszeiül kellett és valóban lehetett is elismernünk.

Vajha minél több családban válnék divattá az igazi házi erények e testet-lelket folyton rugékonyságban tartó nemes foglalkozás.

Sok ily anyát s hasonló leányt adjon a jó ég édes hazánknak! Akkor bizonyynyal több leend az öröm és meglegeedés; kevesebb a bánat és panasz.

Aztán a tanító- és tanító-képzőintézetek szőlős és gyümölcsös kertjeibe jutottunk, az egykor ugynevezett „Wessellényi“- és „Lázár-féle kertekbe“. E kertek egyszersmind „gyakorló műhelyei“ a növendékek gyümölcsészeti munkálkodásának, s éppen e célból, arra szükségeltető faiskolákkal is berendezvék s történnek is bennök a Ptacsnik kertész ur vezetése mellett a gyakorlati dolgok.

A „Lázár-féle kert“, melyben a tanító-képezde helyiségei is vannak, eredetileg csaknem egészben diszkertnek lévén berendezve, ma is — kevés változtatással — megtartotta régi tetszetős díszes alakját, megjegyezvén, hogy mindamelllett, gyümölcsfák beállítására is volt gond fordítva, s ma éppen nagyobb mennyiségű csemetékkel és kiültetett ojtványokkal van betelepítve.

A szőlő azonban mind a mellett is, hogy gondos és szorgalmas apostola Ptacsnik kertész ur igen sokat fáradozott, nem áll azon magaslaton, melyen pl. a tanító-nő-képezde e nemű gyűjteménye. Mindazonáltal ez is teljesen elég arra, hogy a fogékonyabb természetű tanítójelöltek kellő kiképzést nyerhessenek e tekintetben is.

A képezdek kertjeiben végezve dolgunkat, a Nagy Péter püspök uréba értünk. E kert — tudunkkal — 1860-ban alakítottát és rendeztetett be a Kolozsvárt mostis bármely más kerttel versenyezhető minta szerint.

Itt szintén egy oly szőlőgyűjteményt találtunk, mely vajmi kevés kívánni valót hagy fönn; s különösen jelezniünk kell, hogy e kertből terjedt el város szerte s innen tovább az általunk Uvareginaenek ismert gyönyörű és nagybecsű Genuai zamatos szőlő és pedig egyfelől Vig Ferencz szőlőmunkás utján, ki e kert „szőlő-kincsét“ több év folytán mivelé s annak arra való lemetszett vesszeit saját hasznára s illetve elárúsításra gyökeresíté, másfelől pedig nyertük igen sokan a főtisztelendő ur szives jóságából.

E szőlőfajt eredetileg, megelőző papi lakásáról (most Baló tiszt. ur szállása) helyezte át a főtisztelendő ur több más kitünő társaival mostani „paradicsomi kertjébe“, s

diszlik abban a gyümölcsfáknak különben nem igen alkalmas talajban úgy, miként sehol összes városi kertjeink közt. — E geuuai zamatos „Leírásába“ annyival kevésbé látjuk szükségesnek bocsátkozni, minthogy erről már nagyon sokszor elmondtunk egyet-mást, s most csak annyit kívánunk hangsúlyozni, hogy ez elég bőven termő és korán érő s lehető legszebb bogyója fehér szőlőnek hiányozni egyetlen szőlőbirtokról sem lenne szabad, ha csupán 10—20 tőkéből állana is egész kis telepünk.

Szentgyörgyi Lajos,

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1884. május hó 8-án.

Tartott aelnök Szabó József elnöklété alatt, jelen voltak Tauffer Ferencz, Sigmond Dezső, Szentgyörgyi Lajos és Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

65. A martius 27-iki ülés jegyzőkönyve felolvasatván — a mainak hitelesítésére Tauffer, Sigmond és Szentgyörgyi taglarsak kéretnek fel.

67. Villási Pál tiszteletbeli taggá történt megválasztásáért meleg köszönetet mond — örvendetes tudomásul szolgál.

68. Dr. Kein Adolf medgyesi ügyvéd egyletünk évdíjaz tagjai közé lépni óhajt — örömmel fogadtatván, kötelezvénye a pénztárhoz tétetik át.

69. Almássy Ede a steier gazd. egylet közgyűléséről tesz jelentést és annak jegyzőkönyvét beküldi — köszönettel fogadtatott.

70. N.-enyedi vinczellérképezde igazgatósága 29. sz. a. az ösztöndíjak $\frac{3}{4}$ -i részletét kifizetni kéri — elnökség által időközben utalványozva lett.

71. Gámán nyomda 45 frt 10 kros számlája különféle nyomtatványokról — kifizetésre utalványoztatott.

72. Erdélyrészi okszerü méhész-egylet az egyleti irodát és közlőnyt továbbra is gyűléseire és közleményeire átengedni kéri — teljes készséggel megadatott.

73. 74. A Pávai Vajna Elek-féle indítványok tárgyalására kiküldött bizottság jelentését és a sürgetési felterjesztések szövegét benyújtja — választmány sajnálattal értesülven, hogy a mai ülésre külön meghívott előadó ur meg nem jelenhetett; tekintve az 1879 óta huzódó ügy mielőbbi ellátásának sürgőségét a bemutatott szöveget elfogadja s a bel- és igazságügyi ministeriumokhoz felterjeszti.

75. Mosoni gazd. egylet előterjesztése a gyomirtás ügyében — az erdélyrészi viszonyok által követelt korlátozó módosításokkal pártolni határozatott.

76. A vasmegyei gazd. egylet marhasó kiszolgáltatása ügyében a ministeriumhoz intézett felterjesztését pártolni kéri — miután úgy a marhasó kiszolgáltatása, mint a só árának leszállítása jelen viszonyaink mellett ki nem vihető, — az átirat tudomásul szolgál.

77. Földmívelési szakosztály jegyzőkönyve, mely a két megelőző ügyre véleményt ad — helyeslő tudomásul szolgál.

78., 79., 80. Egyleti titkár jelenti, hogy Háromszékme gyét, valamint a kis-küküllőmegyei gazd. egyletet az 1885-iki

kiállítás collectióra megnyerni sikerült, miglen a Szilágy-Somlyó vidéki gazd. egylet korábban és önállóan jelentvén, már nem csatlakozhatott — tudomásul szolgál.

81. E. titkár jelenti, hogy Tuba Lajos k.-monostori vegytanár késznek nyilatkozott 20—25 kiállítási bornak minőleges és mennyileges elemzésére — őszinte köszönettel fogadtatván, a fajoknak borvidékenkénti kiválasztása a borászati szakosztályra bízott.

82., 83. E. titkár jelenti, hogy a kiállítási culturatlasz sokszorosítása a megkérdezett müintézetek számítása szerint igen sokba kerülne, ajánlja azért, hogy a térképek csak 1—1 példányban készüljenek, miről mielőbb részletes költségvetés lesz bemutatandó — tudomásul szolgálván, a határozat a költségvetés beérkezéseig függőben marad.

84. Ministerium 11760. sz. a. az erdélyrészi okszerü méhész-egylet 700 frtos segély kérésére sürgős véleményt kér, a mi az elnökség által pártolólólag megadatván — választmánynak helyeslő tudomására szolgál.

85. Ministerium 13.719. sz. a. a müncheni tejkiallításra figyelmeztet — lapban közölve lett.

86. Ministerium 10056. sz. a. az egyes borvidék részére ajánlatos szőlőfajok jegyzékét küldi meg — a bennünket érdeklő rész lapunkban közöltetvén, választmány elfogadja a borászati szakosztály megjegyzéseit, melylyel az némely ajánlott fajt kifogásolandónak talál.

87. Ministerium 15423. sz. a. megküldé a romániai határzár ügyében kibocsátott rendeletét — tudomásul szolgál.

88. Ministerium 57790—1883. sz. a. a vértetü behurcolásának veszélyére figyelmeztet — lapban közölve lesz.

89. Ministerium 17576. sz. felhívása, a közigazdasági előadóknak a munkáskéz szükséglet összeírásánál nyújtandó támogatást illetőleg — előforduló alkalommal készséggel fog megadni.

90. Borászati kormánybiztos 1152. sz. a. a budapesti kiállításra minél több bort bejelenteni kér — miután egyletünk collectiója különben is e célra törekszik, tudomásul szolgál.

91., 92. Orsz. magyar gazd. egylet a hazai egyletek IV-ik nagygyűlésére hiv meg és a tárgysorozatot megküldi — egyletünk képviselői u. m. Tisza László tiszteletbeli elnök, dr. Berde Áron választmányi tag és Gamauf Vilmos egyleti titkár még a mult évben választatván meg, ezuttal is felkeretnek a megjelenésre és képviselőre.

93. Bécsi cs. kir. gazd. egylet IV. hízó kiállításának katalógusát küldi meg — köszönettel fogadtatott.

94. Karintiai gazd. egylet 272. sz. a. tudatja, hogy a komlóvásár ügyében tett lépéseinkhez csatlakozik, bár kevés reménye van, hogy az Bécsben létesülhessen — tudomásul szolgál.

95. Gallicziai gazd. egylet titkára Grelinsky az 1883 évi jelentést és idei közgyűlési jegyzőkönyvet küldi meg — köszönettel fogadtatott.

96. Cseh Landes culturath 1883. évi működési jelentését küldi meg — köszönettel fogadtatott.

97. Maros-tordai gazd. egylet borvidékenként felállítandó szőlőkisérletli telepek ügyében tett előterjesztését pártolás

végett megküldi — miután a külföldi fajokat illetőleg már számos tapasztalatunk van, a belföldiekre nézve pedig külön szedés és szürés utáni megfigyelés gyorsabban vezet célra, mint a költséges telep, a t. egyletnek ez fog ajánlatni, a minlu ministerium pedig külön felkértni, hogy a viucezellér-képezdeken főleg a belföldi fajokkal történjék kísérlet.

98. Borászati szakosztály jegyzőkönyve, mely a 81., 86. és 97 pontokra ad véleményyt — helyeslő tudomásul vétetett.

99. Győrmegeye közönsége a romániai határzár ügyében tett feliratunkhoz csatlakozik — örvendetes tudomásul szolgál.

100. Győrvidéki gazd. egylet elnöke Simon Vincze haláláról szóló gyászjelentését küldi be — sajnós tudomásul szolgál.

101. Békésmegyei gazd. egylet múlt évi értesítőjét küldi — köszönettel fogadtatt.

102., 103., 104. A szolnoki, szoboszlói és nagy-lapolcsáni kiállítások és versenyek határideje — lapban közlendő s a szolnoki kiállításra Antos János tagtárs képviselőül felkérendő.

105. Nagy-Szalonta városa tudatja, hogy országos vásárait ezután mindig február, ápril, augusztus és november 15-nek hetében eső péntek és szombaton fogja megtartani, februárban pedig nagy sertésvásárt fog rendezni — tudomásul szolgál.

106. Előfizetési felhívás a „Magyar Nemzetgazda” című lapra — az alap már kimerítve lévén, nem eszközölhető.

Hitelesítik:
Tauffer Ferencz,
Sigmond Dezső,
Szentgyörgyi Lajos.

Szabó József,
 egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos,
 egyleti titkár.

EGYVELEG.

— Gyűlési meghívó. Az erdélyi gazdasági egylet kertészeti szakosztálya 1884. év június hó 4-én délután 6 órakor ülést tart az egyleti köztelken, melyre a t. tagok ezennel meghívattak.

— A szénafű tápveszteségéről. Dr. Emmerling kísérletet tett a frissen vágott fűvel, ugyanis 5 kilogramm levágott fűvet portól védett helyen 14 cm. vastagságban vízben áztatott s a leesepegott folyadékot felfogta s megvizsgálván, úgy találta:

1. Hogy az első esővíz, mely a frissen levágott fűvet éri, jóval nagyobb mennyiségben lugozza ki annak a s v á n y i, mint szerves anyagait.

2. Hogy a kilugzott szerves részek tulnyomó mennyiségben légnymentes anyagok.

3. A fehérje csak az erjedésnél megy veszendőbe.

4. Az ásványi anyagok közül a chlór (chlornatrium és chlorkalium) szenved legnagyobb veszteséget azután a phosphorsavas-sók.

5. Erjedés által az alkatrészek oldékony s á g a és így azok kilugzása nagymértékben előmozdittatik esős időben.

A széná sokkal kevesebbet veszít kilugzás által — ha eső éri — egyes alkatrészeiből miat a fű; a mi kitetszik a kővetkező számokból:

25 kilogr. fű = 5 kilogr. széná mérsékelt eső behatásának kitéve, vesztett salyából:

14 06 gr. száraz anyagot
 6.36 gr. ásványi „
 0 60 gr. chlort
 0.476 gr. phosphorsavas-sókat
 0.303 gr. légenyt.

Természetesen további erjedésnél, e veszteség még inkább növekszik.

A két utóbbi alkatrészben való veszteség korpa adagolás mellett helyrehozható; de csupán kősó (chlornatrium) hozzáadása, — a többi anyagokban való veszteséget — nem pótolja.
 R. J.

— Állat-éstermény kiállítást rendez az udvarhelymegyei gazd. egylet okt. 11. és 12-én Sz.-Keresztúron. Az állatkiállítás szarvasmarhára — 3 alosztálylyal, fejős tehén borjastól, üsző 3 éves, üsző 2 éves és sertésre kanak és koczák alosztálylyal — terjed ki. Díjak pénz és gazd. gépekből állanak, mit csak honi fajta állat nyerhet el. Bejelentések f. év október hó 1-ig Szentkirályi Árpádhoz Sz.-Keresztúrra intézendők. A bejelentett állatoknak október hó 11-én 9 órákor helyt kell lenniök. A termény-kiállítás 3 alosztályt foglal magában: 1. Mezei termékek. 2. Kerti vetemények. 3. Gyümölcs. Díjak szintén pénz és gazd. gépekből állanak, mit csak is udvarhelymegyei termény nyerhet el. Bejelentések október hó 1-ig Szentkirályi Árpád szolgabirónál történik; a termények október 8-ig Sz.-Keresztúrra az intéző bizottsághoz beküldendők. A részletes program az erd. gazd. egylet titkári hivatalánál megtekinthető.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest május 31. | Bécs május 31.

Buza	9 45 — 10 20 frt	9 50 — 10 75 frt
Rozs	8 30 — 8 60 frt	9 00 — 9 40 frt
Árpa, takarmány	8 00 — 8 40 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	8 70 — 9 70 frt	— — — frt
Árpa, seres	— — — frt	— — — frt
Zab	8 00 — 8 25 frt	8 50 — 8 85 frt
Törökbuza	6 45 — 6 55 frt	7 00 — 7 00 frt

Budapesti marhavásár május 29-én. Összes felhajtás 2674 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 51 db. bika, 821 db. ökör, 364 db. vágó tehén, 318 db. fejős tehén, 197 db. bival, 884 db. borjú, 42 db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 125 — 178 frt, ökör páronként 188 — 340 frt, vágó tehén páronként 140 — 310 frt, fejős tehén darabonként 100 — 200 frt, bival páronként 160 — 306 frt, borjú árbonként 10 — 35 frt, bárány páronként 4 — 9 1/2 frt, birka páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 55 — 58 frt, tehénhús 54 — 56 1/2 frt, borjúhús 47 — 54 frt, bivalhús 42 — 45 frt.

Bécsi sertésvásár május 27-én. Összes felhajtás 6723 drb. és pedig 1538 drb. nehéz, 2070 drb. középnehéz és 3115 drb. süldő; melyből 3068 drb. magyar, 3115 drb. orosz-lengyel, — drb. szerb és — drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 45 — 46 frt, középnehéz 43 — 45 frt, süldő 40 — 47 frt; szalonna és zsír 47 — 52 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

HIRDETESEK.

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagyjobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSZER FERENCZ
 első magyar gép-
 és tüzoltárszerek, gyár,
 harang- és érezőöntőde
 ERDÉLYORSZÁGI FIOKTELEPE
 Kolozsvárt.
 Bel-Monoszlortutza 12. szám.

TOROK SZERTAKLONAI CAZDASAI KIALIVAS 1869
 NAPOLIN 1873
 K. M. A. 1876
 EMPEREUR
 K. M. A. 1876

Szerező-műhely vízvezetékék kúták s berendezésére.

(32) (23) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (23-52)

A legkitünőbb kerítés
 legelőkhöz, gyümölcskertekhez, vadasker-
 tekhez, vasutakhoz stb.

FELTEN és GUILLEAUME-féle
 szabadalmazott

Aczél-tüskés-kerítés-sodronyt

100 és 250 métert tartalmazó gombolyagok-
 ban folyton készletben tart

Kollerich Pál és Fia

(11.) Budapesten, (11-15)

IV. Ferencz József-rakpart 21. sz.

Mintát és fellálítási utasítást kívánatra bér-
 mentesen küldendünk.

(14.)

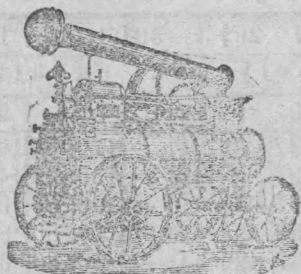
KOTZÓ PÁL

gépészmérnök

BUDAPEST

üllői-ut 18. sz.

ajánl

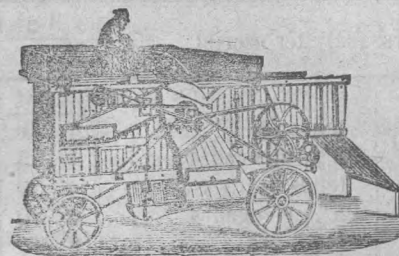
GŐZCSÉPLŐKERETEKET.

Járgánycséplőket.

Tisztítócséplőket

járgány vagy gőzhajtásra.

MALMOKAT.

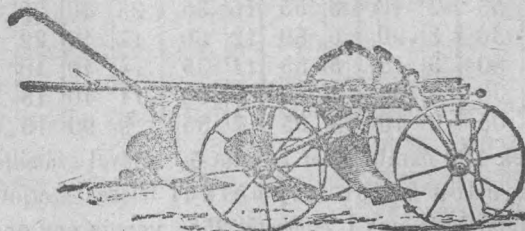

Két- és hárombarázdás
 szab. ekéket.

Vető- és arató-gépeket.

Konkolyválasztókat.

Rostákat, morzsolókat.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

(4-10)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tűzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balázsfalva	május	8	575	500	425	—	350	450	310	—	300	40
Bánfi-Hunyad	május	20	650	500	500	—	300	500	—	—	250	44
Besztercze	május	27	618	425	—	—	288	450	700	240	300	36
Brassó	május	30	630	530	410	435	280	440	262	135	245	48
Csik-Szereda	május	28	750	612	475	500	350	500	220	70	200	36
Deés	május	27	740	640	580	—	360	450	680	180	300	42
Déva*	május	31	1015	835	790	—	—	785	220	120	290	44
Dicső-Szent-Márton	április	30	625	475	450	—	375	420	380	260	380	44
Erzsébetváros	május	31	700	550	500	—	400	450	300	180	250	44
Fogarás	május	30	670	—	385	—	310	450	220	150	220	42
Gyula-Fehérvár	május	31	700	550	500	—	350	500	230	150	230	46
Gyergyó-Szent-Miklós	május	31	850	750	550	550	300	600	300	100	180	40
Hátszeg	május	26	630	540	420	260	270	480	120	8	250	48
Kézdi-Vásárhely	május	29	670	600	450	400	320	500	400	100	300	44
Kolozsvár	május	22	792	—	486	—	297	471	460	210	300	48
Maros-Vásárhely*	május	29	825	590	730	660	675	600	400	200	450	44
Medgyes	május	29	670	585	462	—	332	438	175	90	215	46
Nagy-Enyed	május	29	650	550	450	—	375	480	480	180	280	44
Nagy-Szeben	május	30	670	520	450	—	310	500	180	150	325	47
Nagy-Várad	május	27	698	588	504	422	250	468	280	140	380	48
Segesvár	május	29	700	500	450	—	320	430	140	120	200	44
Sepsi-Szent-György	május	26	700	600	440	350	300	480	230	130	150	40
Szamosujvár	május	26	670	530	480	—	270	520	240	75	240	40
Szász-Régen	május	29	625	475	455	—	307	470	360	190	220	44
Szász-Sebes	május	29	675	575	475	—	375	495	185	130	240	46
Szászváros	május	24	690	590	470	—	330	490	300	70	210	44
Székely-Udvarhely	május	27	800	700	500	—	350	500	240	180	250	40
Szilágy-Somlyó	április	18	618	488	470	—	244	454	350	200	300	40
Teke	május	26	650	500	450	400	250	450	260	40	1200	40
Torda	május	24	675	475	475	500	350	475	100	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b e l y e g g e l e g y ü t t																			
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.